

AGUILAR i SERRAT, Francesc d'Assís

Clergue i naturalista. Nascut a Manlleu el 1826. Va destacar com a alumne avantatjat mentre estudiava al Seminari i al Col·legi de Segon Ensenyament de Vic. El 1848 les autoritats eclesiàstiques de Vic el van enviar a la Universitat de Barcelona per tal que es formés en ciències naturals amb l'objectiu d'esdevenir professor d'aquesta matèria al Seminari. Aquell mateix any va aconseguir una regència de matemàtiques que el capacitava oficialment per ensenyar aquesta assignatura i el 1852 aconseguia llicenciar-se en ciències naturals. El 1854 era ordenat sacerdot. Entre 1855 i 1857 va fer diverses tasques en el si del Seminari: mestre de col·legials, professor substitut i secretari. Des de 1857 fins a 1864 va impartir-hi classes de matemàtiques, grec, geografia i història. L'any 1860 va participar en la fundació del Círcol Literari de Vich, institució en la qual va llegir el seu poema *Plants de la llengua catalana*. Durant aquests anys inicià la seva

activitat periodística, que al llarg de la seva vida el va dur a col·laborar en diversos mitjans escrits, així com a participar en la fundació i la direcció d'alguns d'aquests mitjans. El 1863 va ser nomenat director del col·legi privat de segon ensenyament de Vic El Escorial. L'any 1865 es va traslladar a Madrid per dirigir el Colegio de San Tomás. En aquesta mateixa ciutat va participar, el 1870, en la fundació del Centro de Estudios Católicos, del qual va ser professor i director. El 1876 va ser nomenat rector del Seminari de Còrdova, càrrec que va ostentar fins al 1880. El 1881 va ser nomenat bisbe de Sogorb, vila en la qual va morir el 16 de desembre de 1899, després de divuit anys al capdavant d'aquesta diòcesi. L'afició d'Aguilar per les ciències, present en ell des de ben jove, el va portar a participar en l'elaboració de l'herbari que el Seminari de Vic preparava per a usos docents i també a donar algunes conferències científiques al Círcol Literari. Els seus coneixements en el camp de les ciències naturals van fer que el 1873 les autoritats eclesiàstiques el triessin per contestar les tesis darwinistes de Rafael García Álvarez, catedràtic de l'Institut de Granada i que havia encetat una polèmica amb l'Església arran d'un discurs seu sobre l'origen i l'evolució de l'home. Aguilar rebutia Álvarez a través d'un opuscle molt ben documentat titulat *El hombre, ¿es hijo del mono? Observaciones sobre la mutabilidad de las especies orgánicas y el darwinismo*. La refutació d'Aguilar començava per considerar anticristianes i absurdes les tesis de Darwin, segons les quals l'home no havia estat creat de manera immediata per Déu, sinó que era el resultat d'una transformació de la mona, que al seu torn procedia d'un altre animal inferior. Ben informat sobre el tema que discutia, per escriure aquest opuscle —que en el seu origen va ser una lliçó que va impartir en els Estudios Católicos de Madrid, on feia classes de ciències naturals—, Aguilar havia consultat una edició francesa de *L'Origine des especes*, traduïda per Clémence Royer. En una nota d'erudició, Aguilar acusava García Álvarez de

plagi comparant els paràgrafs «coincidents» entre el discurs del naturalista espanyol i la introducció de Royer. En utilitzar com a font documental l'edició de Clémence Royer, Aguilar es va deixar influir per les concepcions franceses, segons les quals el darwinisme era en el fons la doctrina transformista exposada anteriorment, entre d'altres, per autors com Maillet, Robinet, Buffon, Bory de Saint-Vincent, Lamarck i Geoffroy Saint-Hilaire. Per a Aguilar la novetat de Darwin consistia en els quatre punts en què es basava el seu transformisme: la lluita per la vida; l'elecció natural o llei de conservació de les variacions o disposicions favorables i eliminació de les nocives; la llei de divergència, de la forma dels seus avantpassats o del tipus primordial, i la transmissió hereditària. Cadascun d'aquests punts era rebutat pel nostre home amb contundència. En aquest sentit, quan Aguilar criticava la concepció darwiniana de la lluita per l'existència creia que els fets en els quals es basava Darwin eren exemples extrems extrets d'un context en el qual la norma general era la dominant. Acusava Darwin de contravenir les lleis de la naturalesa en donar crèdit a l'excepció, en comptes de prioritzar la generalitat, per justificar la seva teoria. Aguilar afirmava que la lluita per l'existència existia en certa manera, això era de sentit comú. Constatava que tothom sap que en una lluita el més fort venç el més feble, però també tothom sap que d'una lluita d'aquest tipus mai no en surt una espècie nova. Aguilar arribava a la conclusió que: «La lucha por la vida existe en cierto modo, pero no es una lucha sangrienta, sino una especie de sorteo providencialmente dirigido para que se conserve en la creación el orden que a Dios plugo establecer; las consecuencias que de aquí quiere deducir Darwin sólo tienen el mérito de ingeniosas suposiciones». Pel que fa al principi de l'«elecció natural», Aguilar es demanava, en la suposició de ser certa aquesta llei natural, quina era la seva naturalesa. Si existia una elecció natural dels caràcters orgànics més favorables i un refús dels desfavorables, qui o quina força exercia el pa-

per d'elector? Segons Aguilar, els darwinistes, desarmats davant les dificultats per justificar aquesta qüestió, responien afirmant que l'«elecció natural» només era una metàfora per explicar la suposada tria que segons ells es produïa a la naturalesa. El nostre home blasmava aquesta actitud i la deslegitimava afirmant que: «La respuesta es indigna de un sabio, pues no es con metáforas como se gobierna el mundo y como se construye la ciencia». Per a Aguilar la llei darwiniana de divergència es fonamentava en dades poc consistents. Existien a la naturalesa molts exemples que la posaven en entredit. Citava com a exemple definitiu la regressió, cap a formes primordials, dels caràcters adquirits durant generacions per les espècies domèstiques en ser alliberades en el medi natural. La suposada divergència, que havia de separar els caràcters per crear noves espècies, era, paradoxalment, contradita per l'acció de la transmissió hereditària dels caràcters, principi que Aguilar citava com a quart pilar del darwinisme. Segons el nostre home, l'herència dels caràcters sovint es remuntava a formes ancestrals, produint-se un retorn a tipus morfològics que superaven la simple transmissió entre generacions paternes i filials. Aquestes contradiccions deslegitimaven Darwin definitivament en la seva formulació d'una teoria de la mutabilitat de les espècies. Aguilar posava punt i final a la seva refutació remarcant que el darwinisme no era tan sols contrari a la religió, sinó que també es contraposava a la mateixa ciència. Citava com a aval d'aquesta posició una llarga llista de personalitats que rebutjaven el darwinisme amb arguments científics, cosa que, a més de reforçar els seus plantejaments, el legitimava en la seva refutació, que si bé no es deslliurava de l'inevitable vernís apològic, intentava fonamentar-se en arguments provinents del camp de la ciència.

Bibliografia

La producció bibliogràfica de Francesc d'Assís Aguilar és molt extensa. Per raons òbvies d'espai només citarem les principals obres i n'exclourem aquelles que, pels seus continguts i la seva transcendència, considerem menors. De tota manera, remetem el lector interessat a conèixer l'obra completa d'Aguilar a la consulta de les referències citades en l'apartat de Fonts d'aquest diccionari.

- Plants de la llengua catalana*. Vic: Impremta de Lluís Barjau, 1861.
- El ferro-carril. Discurso que en la sesión celebrada por el Círculo Literario de Vich el día 2 de febrero de 1862 leyó el socio D. Fco. de Asís Aguilar, presbítero*. Vic: Impremta L. Anglada, 1862.
- Discurs sobre la restauració del monastir de Ripoll*. Vic: Círcol Literari, 1863.
- Desgracias de Vich. Breve historia de las que causó la avenida del Meder en la madrugada del día 8 de octubre de 1863* (en col·laboració amb Joaquim Salarich i Verdager). Vic: Imprenta y Librería de Soler Hermanos, 1863.
- Vida del Excmo. e Ilmo. D. Antonio María Claret*. Madrid: Imprenta de Pascual Conesa, 1871.
- El hombre, ¿es hijo del mono? Observaciones sobre la mutabilidad de las especies orgánicas y el darwinismo*. Madrid: Imprenta de D. Antonio Pérez Dubrull, 1873.
- Compendio de Historia Eclesiástica general*. Madrid: Imprenta de Pascual Conesa, 1874.

Fonts: 31, 35, 54, 69, 99, 171, 220, 233, 245 i 264.